

ЗЕЛЕНЕЦЬКА І. О. — професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М. П. Драгоманова

ЗЛОТНИК О. Й. — ректор Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра, професор, народний артист України, композитор

КУЛІШКО Т. О. — головний редактор журналу «Музичний керівник»

ЛИСЕНКО Н. І. — директор з контенту Цифрового видавництва MCFR

МІГАЙ А. В. — телеведуча, казкарка, сценарист, композитор, поет, заслужений діяч мистецтв України

САВІНОВА Н. В. — шеф-редактор методичних видань напрямку «MCFR Освіта» Цифрового видавництва MCFR

КЛИМЕНКО І. В. — завідувач Проблемної науково-дослідної лабораторії етномузикології, доцент кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ імені П. І. Чайковського, кандидат мистецтвознавства

ШУТЬ М. М. — доцент кафедри естетичного виховання та технологій дошкільної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, канд. пед. наук

ЕКСПЕРТНА РАДА

ВУСИК Т. Л. — музичний керівник, вихователь-методист дошкільного навчального закладу № 8 «Барвінок», керівник методичного об'єднання музичних керівників м. Жмеринка, Вінницька обл.

РОМАНЮК І. А. — методист науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради

ФІР С. В. — президент Орф Шульверк Асоціації України, Чернівці

Київ
МЦФЕР-Україна
2021

Музичний КЕРІВНИК

ЩОМІСЯЧНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЖУРНАЛ

№ 8
СЕРПЕНЬ
2021

Видається за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України

Як зіпсувати собі професійне життя: шкідливі поради

Відкладіть це число журналу — почитайте після відпустки

Йой! Ви справді купилися на цю недолугу пораду? Кому як не вам знати, що зараз пора жнив не лише на полі, а й на новинки до навчального року. До редакції надходили запитання, як працювати за оновленим БКДО. Відповіді від однієї з розробниць документа уже сьогодні маєте змогу дізнатися. Ознайомлені — отже, озброєні.

Не забувайте голову ІКТ — ви й без них може зробити свято феєричним

Так-то воно так, але ось-ось може знову накрити карантин. Без досвіду прогресивних колег як без милиць: як вони викручувалися, коли не можна було запрошувати сторонніх персонажів на свята? Опанували прості програми, в яких змінювали голос та підставляли його до відео з мультфільму. Віртуальний аніматор на святі власноруч! А інструкція — ось тут, варто лише прогорнути журнал. Це й робити за 10 хвилин електронне запрошення на святковий ранок навчитеся.

Проведіть до Дня Незалежності концерт у вишиванках — що більше пафосу, то більше користі

Поєднати вірші й пісні про Україну в концерт, провести його помпезно без заминки — вартує неабияких зусиль. Та чи потрібно? Точно не дітям. Ліпше запропонуйте їм історію з казковим персонажем, де завуальовано струментиме думка, що бути українцем — круто. Діти самі мають це довести набридливий Козі-Дерезі, щоб вона вийшла з хатки. Користь «два в одному» — і гра, і національно-патріотичне виховання вищого ґатунку в дії.

Не йдіть до бухгалтерії за додатковими виплатами — не псуйте їм настрої

Якщо не хочете отримати додаткові кошти, так і зробіть. Але з нашими порадами зможете добитися допомоги на оздоровлення, додаткової оплачуваної відпустки за ненормований робочий день.

Не качайте фонограми з е-журналу...

Ну, досить! Шкідливих порад можна насипати ще з десяток, але ви вже їх розпізнаєте на раз. Око заточене на якісний контент від найліпших експертів і практиків. І ми радіємо, бо маємо від вас довіру, що професійний журнал не підсуне фальшивку.

Тож будьмо й надалі разом — на високій ноті!

З повагою
головний редактор
Тетяна Кулішко

поради спеціалістів

Олена ПОЛОВІНА

4 Освітня взаємодія по-новому: аналізуємо, аргументуємо, апробуємо

Із листа до редакції: «У методичних рекомендаціях до оновленого БКДО у розділі «Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» визначені форми та методи формування мистецько-творчої компетентності. Зазначено, що провідними є паузи споглядання та паузи вслуховування. Як їх проводити і коли — на занятті, під час індивідуальної роботи з вихованцями чи у самостійній діяльності? А ще — як організувати таку «новинку», як мистецькі або художньо-педагогічні спілкування?» Вийти з лабіринту нововведень допомагає одна із розробниць Базового компонента

11 Прийоми стимулювання інтересу та мотивації дітей до музичної діяльності

Пам'ятка

12 Запитання/завдання для полілогу

Пам'ятка

технічні засоби

Катерина ПАВЛОВСЬКА

13 У Королівстві самоізоляції, або Які комп'ютерні програми знадобляться для свята

Карантин торкнувся всіх: уніс багато змін у роботу, продиктував нові правила. Зокрема, маємо докласти зусиль та проявити чималу фантазію, щоб організувати свята в обмежених пандемійних умовах. Але музичні керівники здатні вирішити будь-яке завдання із зірочкою! Один із рецептів адаптації до карантину — опанувати корисні комп'ютерні програми, завдяки яким свята на карантині набудуть нових фарб

Тетяна КУЛІШКО

19 Електронне запрошення на святковий ранок — зробіть за 10 хвилин

Здивуйте батьків вихованців або колег ефектним електронним запрошенням на свято в дитячому садку. Створити його просто: достатньо зайти в один із запропонованих безплатних онлайн-конструкторів, обрати шаблон, додати до нього свій текст і, за потреби, зображення, анімацію та музику. Відтак скачайте та надсилайте адресатам

Перегляньте відео
на emuzker.mcfrr.ua

громадська платформа

22 Ми змогли, й ви зможете: ситуації успіху з досвіду читачів

Коли стаття збудує хвилю читацьких відгуків, це означає, що редакція не прогадала з темою. Саме так було із «ситуаціями успіху» у червневому числі. Передплатники електронної версії мали змогу пройти за нею ще й мінікурс, отримати іменний сертифікат і поділитися досвідом зі своєї практики. Як заохотити та підтримати дитину, як подолати прикру ситуацію? Надихайтесь цінними історіями від колег і знайте, що вихід завжди є

25 Пінг-понг підготовки статті для журналу та інші карколоми редагування

музична ігротека

Олена РІПНА

26 Намисто для Білочки

Універсальна гра: використати можна як улітку, так і восени, як на буденному занятті, так і на святі чи розвазі

Скачайте аудіо
на emuzker.mcfrr.ua

поради спеціалістів

Олена ПОЛОВІНА

4 Освітня взаємодія по-новому: аналізуємо, аргументуємо, апробуємо

Із листа до редакції: «У методичних рекомендаціях до оновленого БКДО у розділі «Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» визначені форми та методи формування мистецько-творчої компетентності. Зазначено, що провідними є паузи споглядання та паузи вслуховування. Як їх проводити і коли — на занятті, під час індивідуальної роботи з вихованцями чи у самостійній діяльності? А ще — як організувати таку «новинку», як мистецькі або художньо-педагогічні спілкування?» Вийти з лабіринту нововведень допомагає одна із розробниць Базового компонента

11 Прийоми стимулювання інтересу та мотивації дітей до музичної діяльності

Пам'ятка

12 Запитання/завдання для полілогу

Пам'ятка

технічні засоби

Катерина ПАВЛОВСЬКА

13 У Королівстві самоізоляції, або Які комп'ютерні програми знадобляться для свята

Карантин торкнувся всіх: уніс багато змін у роботу, продиктував нові правила. Зокрема, маємо докласти зусиль та проявити чималу фантазію, щоб організувати свята в обмежених пандемійних умовах. Але музичні керівники здатні вирішити будь-яке завдання із зірочкою! Один із рецептів адаптації до карантину — опанувати корисні комп'ютерні програми, завдяки яким свята на карантині набудуть нових фарб

Тетяна КУЛІШКО

19 Електронне запрошення на святковий ранок — зробіть за 10 хвилин

Здивуйте батьків вихованців або колег ефектним електронним запрошенням на свято в дитячому садку. Створити його просто: достатньо зайти в один із запропонованих безплатних онлайн-конструкторів, обрати шаблон, додати до нього свій текст і, за потреби, зображення, анімацію та музику. Відтак скачайте та надсилайте адресатам

Перегляньте відео
на emuzker.mcfcr.ua

громадська платформа

22 Ми змогли, й ви зможете: ситуації успіху з досвіду читачів

Коли стаття збудує хвилю читацьких відгуків, це означає, що редакція не прогадала з темою. Саме так було із «ситуаціями успіху» у червневому числі. Передплатники електронної версії мали змогу пройти за нею ще й мінікурс, отримати іменний сертифікат і поділитися досвідом зі своєї практики. Як заохотити та підтримати дитину, як подолати прикру ситуацію? Надихайтесь цінними історіями від колег і знайте, що вихід завжди є

25 Пінг-понг підготовки статті для журналу та інші карколами редагування

музична ігротека

Олена РІПНА

26 Намисто для Білочки

Універсальна гра: використати можна як улітку, так і восени, як на буденному занятті, так і на святі чи розвазі

Скачайте аудіо
на emuzker.mcfcr.ua

музична казка

Алла МІГАЙ

28 Зайчаткова казочка

Дошкільники ще не вміють читати. Щоб зазирнути у книжковий світ, їм потрібна допомога дорослого. Так само й маленьке Зайчатко: знайшло серед лісу цікаву казочку, але прочитати — зась! Довелося просити і Лисичку, і Вовка, але вони тільки прикидалися грамотними. Вигадували нісенітницю замість читати по-справжньому. Допомогли Зайчатку тільки в дитячому садку. Хто і як це зробив — дізнається з музичної казки, яка буде доречною на початку нового навчального року

ДОВІДНИК МОЛОДОГО СПЕЦІАЛІСТА

32 Орієнтовна циклограма музичного керівника на вересень

КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ

Світлана БОДНАР,
Алла ГОНЧАРУК

36 На гостину до Ласунця: завершення циклу занять про кумедного мафіна

У цьому числі — остання пригода мафіна на ім'я Ласунець у музично-математичному світі. Які цікавинки він припас для дорогих гостей, що вони дізналися і чого навчилися — у конспекті

Юлія СЛИВА

42 Як діти переконали Козу-Дерезу, що вони — українці

Якщо дітям нав'язливо толкувати з дня у день, що українські пісні — супермелодійні, українські страви — суперсмачні, а українська природа — супергарна, вони навряд усе сприймуть на віру. Любов до Батьківщини не так формується. Треба пропустити ці істини крізь серце — хай діти самі їх доведуть примхливій Козі-Дерезі з казки, інакше вона не вийде із Лисиччиної хатки

візок ідей

Інна КІНДРАТ

46 Мовний ярмарок

Чи бували ви на ярмарку, де нічого не купують і не продають, а лише грають в народні ігри, співають і розповідають одне одному мирилки-забавлянки-прислів'я? Якщо ні, пропонуємо не лише відвідати, а й провести такий у дитячому садку

ЗАПИТАННЯ — ВІДПОВІДЬ

48 Додаткова оплачувана відпустка за ненормований робочий день

50 Допомога на оздоровлення музкерівника: ставка чи зарплата

51 Відповідність освіти музкерівника й тарифного розряду

прем'єра пісні

Адальберт СІЧ,
Марійка ПІДГІРЯНКА

53 Яблучка

пісенна колекція

Микола ВЕДМЕДЕРЯ,
Марія МОРОЗЕНКО

54 Україночка

Микола ВЕДМЕДЕРЯ,
Леся ПРОНЬ

55 Вишиванка

Юлія СЛИВА

55 Мій край — Україна

На першій сторінці обкладинки:

Донна Норін Шустер (*Donna Norine Schuster, 1883—1953*) «O'er Waiting Harp Strings»

поради спеціалістів

Із листа до редакції: «У методичних рекомендаціях до оновленого БКДО у розділі «Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» визначені форми та методи формування мистецько-творчої компетентності. Зазначено, що провідними є паузи споглядання та паузи вслуховування. Як їх проводити і коли – на занятті, під час індивідуальної роботи з вихованцями чи у самостійній діяльності? А ще – як організувати таку «новинку», як мистецькі або художньо-педагогічні спілкування?» Вийти з лабірину нововведень допомагає одна із розробниць Базового компонента

Олена Половіна,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної
освіти Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Освітня взаємодія по-новому: аналізуємо, аргументуємо, апробуємо

Імплементация Державного стандарту дошкільної освіти (ред. 2021 р.) викликає багато запитань у практиків, які звикли до типових методик. Які сучасні підходи до організації освітньої взаємодії з дітьми у закладах дошкільної освіти (ЗДО) використати? Як навчати? Як проводити заняття? Як діяти? Для початку варто **змінити стереотипи:**

- ✦ не навчати, а проживати разом із дітьми різні події;
- ✦ не проводити репетиції, а створювати атмосферу свята завдяки несподіванкам;
- ✦ не примушувати, а залучати дітей;
- ✦ не ставити перед фактом запланованих і обов'язкових до виконання завдань, а створювати умови для дитячих активностей у різних видах діяльності.

Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» Базового компонента дошкільної освіти (БКДО) **пропагує самовираження дитини** в художньо-продуктивній, музичній, театралізованій діяльності. Якщо дитина не засвоїть певні мистецькі техніки, терміни, — не вбачаємо у цьому нічого страшного. Вона зможе це надолужити в подальшому. Але якщо дитина дошкільного віку не зможе дивуватися, бачити красу, страждатиме «емоційною глухотою» — це складно скорегувати. Саме тому пріоритетним завданням освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва» є **залюблення дитини у красу природного, предметного та соціального світу.**

Як проводити паузи вслуховування і споглядання

Домінантою формування мистецько-творчої компетентності дитини дошкільного віку є емоційне та чуттєве сприймання мистецтва та краси довкілля.

Емоційно-зорієнтоване сприймання ґрунтується на умінні дивитися й бачити, слухати й чути, сприймати й відчувати.

У пригоді практикам стане такий методичний інструмент, як паузи споглядання та паузи вслуховування. Під час пауз споглядання дитина **накопичує естетичні враження**, які обов'язково використає під час художньо-продуктивної та театралізованої діяльності. Паузи вслуховування формують у дитини **основу музичних видів діяльності**.

Ці методи прості, не потребують особливих умов та підготовки. Але вони будуть дієвими лише в тих педагогів, які самі володіють цим інструментом та використовують його систематично.

Знайдіть нагоду
та спонуку

Спонукайте дітей до пауз споглядання – скажіть «Уявіть себе...»:

- режисером, який знімає фільм, – знайдіть красивий куточок-локацію на території дитячого садка;
- художником, якому потрібно написати картину в жанрі «натюрморт», – знайдіть у приміщенні закладу привабливу рослину, посуд тощо;
- дизайнером, якому треба оздобити музичну залу чи групову кімнату до свята, – роздивіться все навколо, щоб знайти цікавий предмет чи об'єкт;
- музикантом, який забув ноти, але хоче створити музику, – подивіться навколо і знайдіть колір, який позначає радість, смуток, задоволення, захоплення, тривогу тощо.

Як варіант, із дітьми старшого дошкільного віку попрактикуйте ігрове завдання «Естетичне полювання, або Блогери в пошуках краси». Дітей молодшого віку перетворіть у невидимок, які разом із вами таємниче ходитимуть приміщеннями або територією ЗДО й шукатимуть щось яскраве, блискуче, ніжне тощо.

Щоб цей метод був дієвим, а дитячий колектив не перетворився на гамірний і некерований натовп, **повідомте дітям секрет**: краса ховається від тих, хто кричить, шумить і заважає іншим. Використовуйте різноманітні атрибути: «чарівні» окуляри, фоторамки, іграшкові камери, підзорні труби тощо.

Зробіть акцент
на аудіальний розвиток

Паузи вслуховування спрямовані на аудіальний розвиток дитини. Їх можуть використовувати вихователі та музичні керівники, щоб формувати в дітей навички чути звуки природного, соціального, предметного довкілля. Урахуйте, що під час пауз вслуховування **дитина має заплющити очі**. Це пов'язано з роботою каналів сприймання: коли один відключається — інший стає чутливішим. Так, затуливши вуха, концентруєшся на спогляданні, заплющивши очі — на слуханні або на тактильному обстеженні тощо.

Для пауз споглядання з дітьми молодшого дошкільного віку використовуйте **маленькі м'які іграшки** – помічники, якими дитина затулятиме вуха. Дітям старшого дошкільного віку запропонуйте використати **наушники або власні долоньки**. А для пауз вслуховування – пов'язки на очі. Під час такої

Сформулюйте
завдання для дітей

Подбайте
про систематичність

діяльності дітям варто прийняти фіксоване положення: сидіти або навіть лежати, оскільки із заплученими очима їм складно координувати власні руки.

Завдання для дітей: почути звуки природи, голоси, незвичайні звуки, музичні звуки; почути якомога більше звуків тощо. Важливо, щоб дитина вправлялася чути звуки не лише довкілля, а і власного тіла: дихання, стук серця тощо. Цю здібність дитина набуває приблизно із п'яти років за умови, що паузи вслуховування проводять систематично.

Чути себе дитина намагається лише за спонукую до дорослого: «поклади ручку на те місце, де знаходиться серце; прикрий долонькою носик і відчуй дихання» тощо. Згодом дитині не потрібні будуть ці дії, щоб себе почути, — її слух у тиші здатен буде вловити звук серцебиття, дихання тощо. Ця **навичка «чути себе»** знадобиться дитині для розвитку чистоти інтонування: під час розучування мелодії пісні можна запропонувати затулити одне вушко — таким чином дитина чує і себе, і мелодію, яку виконує музичний керівник.

Вправляти дітей у паузах споглядання і вслуховування потрібно систематично. Їх варто проводити щоденно хоча б по одному разу. Орієнтуйтеся на реакції дітей, за потреби — влаштовуйте такі паузи частіше. Щоб навички бачити й чути формувалися ефективно, бажано **залучати батьків** до такої діяльності. Попросіть їх під час прогулянок із дітьми:

- ✱ роздивлятися мальовничі об'єкти у парках і скверах, на клумбах;
- ✱ милуватися красивими будинками, скульптурами, фонтанами;
- ✱ звертати увагу на інтер'єри кафе й ресторанів, вітрини магазинів;
- ✱ насолоджуватися пейзажами з оглядового майданчика, оглядового колеса, канатної дороги, вікна потяга чи автобуса тощо;
- ✱ дослухатися до звуків довкілля;
- ✱ грати в асоціації «На що схожий звук?», «Який предмет (пташка, тварина тощо) може видавати такий звук?».

Щоб заріпити враження, рекомендуйте батькам створити «Мистецький щоденник» або «Нотатник краси», в якому разом із дітьми вони можуть фіксувати результати вслуховувань та споглядань за допомогою світлин, малюнків, графічних позначок, записів.

Періодично пропонуйте батькам організувати спілкування з дітьми на основі зафіксованих об'єктів краси. Починати спілкування можна словами «Пригадаємо?.. А пам'ятаєш?.. Щось я забув/ла, а де ми бачили, чули?..». Також можна в ЗДО влаштувати виставку щоденників, нотатників, альбомів. Це спонукатиме дітей та дорослих не лише вдивлятися і вслухатися у довкілля у пошуках вражень, а й розширювати коло, перебуваючи у різних мистецьких закладах, як-от: театр, музей, галерея, філармонія, виставковий центр тощо; влаштувати артекскурсії. Такий щоденник (нотатник, альбом) може бути й у групі ЗДО. Діти заповнюють його малюнками, піктограмами, емоційними позначками тощо, а педагоги лаконічно записують дитячі враження.

Як організувати мистецькі або художньо-педагогічні спілкування

Як показує практика, занятійна система в ЗДО не формує в дітей життєву компетентність; не забезпечує інтеграцію; копіює класно-урочну систему з пріоритетом навчальної діяльності, яка є нетиповою для дітей дошкільного віку. Керівник групи розробників нової редакції БКДО, завідувачка лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України Тамара Піроженко виступає за **повернення в дошкільну освіту пріоритетного статусу гри** як провідного виду діяльності дітей дошкільного віку.

Пропонуємо організовувати мистецьку освітню взаємодію з дошкільниками на основі спілкування, гри, пізнання, експериментування, дослідження, вправлення та набуття досвіду шляхом спроб і помилок.

Альтернативою занятійній системі є мистецькі, художньо-педагогічні або арт-спілкування. Усі ці поняття тотожні.

Мистецькі спілкування передбачають домінуючу або інтегровану мистецьку діяльність: художньо-продуктивну (малювання, ліплення, аплікація), музичну, театралізовану. Для мистецького спілкування **визначальним є емоційний аспект**.

Мистецьке спілкування можна умовно поділити на етапи¹:

- * проєктивний;
- * діяльнісний;
- * результативно-аналітичний.

Щодо музичної діяльності, пропонуємо певну модифікацію, яка спрямує музичного керівника на ефективну освітню взаємодію з дітьми.

Проєктивний етап передбачає, що діти виберуть засоби та способи дій. Для дітей молодшого дошкільного віку мінімізуйте поле вибору. Заропонуйте певний асортимент дитячих музичних інструментів (2—4), пісню для виконання, твір для слухання тощо.

Діти старшого дошкільного віку можуть **виявити самостійність**:

- * запропонувати виконати пісню під інструментальний супровід, акапела чи під мінусову фонограму;
- * використати під час програшу звучні жести або будь-які музичні інструменти;
- * обрати готові дитячі музичні інструменти, виготовити їх чи замінити кубиками, кухликами тощо;
- * запропонувати рухи під певну мелодію, комбінувати їх у танці;
- * сидіти, лежати на килимку чи малювати під час слухання музики тощо.

Виберіть із дітьми засоби, способи дій

¹ Стосовно художньо-продуктивної діяльності, зміст цих етапів *див.* у статті О. Половіної «Як побачити красу, або Ознайомлюємо дітей зі світом мистецтва» в журналі «Виховател-методист дошкільного закладу» № 4/2021 на с. 4.

 Спонукайте виявляти ініціативу

Головне — підтримувати прагнення дітей виявляти ініціативу, приймати нестандартні рішення під час музичної діяльності. В арсеналі музичного керівника можуть бути такі **звернення-провокації**: «Я розгубилася...», «Я не можу визначитися...», «Пропали музичні інструменти, чим їх можна замінити?», «Щоб ви хотіли заспівати, почути, затанцювати?», «У мене пропав голос...». Вони спонукатимуть дітей висловлювати власні міркування. На цьому етапі важливим є явище дисемінації. Цей термін — біологічний, у педагогічному вимірі його вживають у сенсі «зараження ідеями».

На діяльнісному етапі діти **вправляються** у різноманітних видах музичної діяльності:

- * вокалізують, інтонують мелодію на голосний звук (а-а-а) або склад (ля-ля-ля-ля);
- * відтворюють мелодію із закритим ротом;
- * співають, затуляючи одне вушко долонькою або м'якою іграшкою;
- * слухають музику, відтворюючи образ фарбами, пластиною, вербально;
- * розучують нові та виконують відомі музично-ритмічні рухи, пробують їх модифікувати;
- * апробують різні дитячі музичні інструменти — обстежують, видобувають звуки, спостерігають за діями педагога тощо;
- * грають у дитячому оркестрі (старший дошкільний вік);
- * грають у музичні ігри.

На цьому етапі **важливою є співпраця** музичного керівника з вихователем — музичну діяльність треба організувати й у групі під час ігрової та пізнавальної діяльності, прогулянки тощо.

На цьому етапі основне — захопленість й уміння педагога будувати взаємини з дітьми, спільно шукати свободу самовираження в музичних активностях.

 Подбайте про емоційне задоволення

Результативно-аналітичний етап має на меті емоційне задоволення дітей від музичної діяльності. Його досягають **емоційними стимулами**:

- * похвала й вдячність педагогів дітям;
- * компліменти дітей одне одному та педагогам за результати діяльності;
- * виконання пісні, танцю, які подобаються дітям.

Не кожне заняття може мати завершений результат — діти можуть створювати музичні образи **протягом кількох спілкувань**. Наприклад, щоб пісня дійсно звучала чисто, емоційно та мелодійно, потрібно кілька тижнів щоденних вправлянь. Це передбачає, що діти співатимуть не лише на мистецьких музичних спілкуваннях, а й у повсякденній освітній діяльності, яку проводить вихователь.

Художньо-педагогічне спілкування на основі музичної діяльності здійснюють за допомогою різних засобів, як-от:

- вербальні — пояснення, коментування, навідні запитання, порівняння тощо;
- невербальні — пластичні рухи, жести, міміка, паузи тощо;
- музично-виконавські — спільне музикування, пластичне інтонування тощо.

Уникайте готових
конспектів

Музично-педагогічна творча діяльність **ґрунтується на педагогічній інтуїції** — здатності прогнозувати педагогічний результат, будувати свою діяльність відповідно до розвитку педагогічної ситуації.

Не дублюйте дослівно готові конспекти, які публікують на шпальтах фахових видань. Під час тренінгових занять із практиками-«дошкільниками» стало зрозуміло, що **запозичення чужих конспектів**:

- * гальмує професійний розвиток, спонукає до формалізму;
- * не передбачає особливостей, перспектив освітньої взаємодії із дітьми конкретної групи;
- * унеможлиблює індивідуальний підхід до дітей;
- * посилює пасивність педагога, спрямовує на інертність, безініціативність;
- * підштовхує до типових занять, знеособлює педагога, нівелює його індивідуальність;
- * не забезпечує академічної доброчесності;
- * зменшує відповідальність, включеність, імерсивність² (занурення) педагога та дітей в освітню взаємодію;
- * призводить до «сліпого» копіювання чужих помилок;
- * передбачає неповноцінну підготовку до заняття, відсутність задоволення від процесу творення.

Якщо педагог творчий і виявляє себе у спілкуванні з дітьми як мотиватор та співучасник творчого простору, то діти завжди будуть готові до співтворчості.

Дотримуйтеся алгоритму

Організуйте мистецькі спілкування за таким алгоритмом:

- * визначити тему;
- * дібрати матеріали та обладнання;
- * змотивувати/заінтригувати дітей³;
- * дібрати методи та прийоми роботи з різних видів музичної діяльності;
- * продумати прийоми стимулювання дітей із врахуванням вікових особливостей;
- * спланувати підсумкові рефлексії/тематичні полілоги для закріплення вражень.

Підсумкові рефлексії стимулюйте такими зверненнями до дітей: «Передай за допомогою музичного інструмента, персонажа лялькового або атрибутного театру, куплету пісні твої враження, думки, переживання, емоції тощо» або «На який музичний інструмент, пісню, мелодію схожий твій настрій. Чому?» Рефлексійні **тематичні полілоги** можна будувати, орієнтуючись на творчі або пошуково-евристичні запитання⁴.

Ефективним методом створення алгоритму мистецьких спілкувань також є **mind map, або кластер**. Записаний таким чином алгоритм може бути тематичним, а може бути універсальним.

Кластер — це інтелектуальна карта, на якій визначені опорні фрагменти, складники мистецького спілкування (*схема*).

² Термін Катерини Крутій.

³ Див. пам'ятку «Прийоми стимулювання інтересу та мотивації дітей до музичної діяльності» в цьому числі журналу на с. 11.

⁴ Див. пам'ятку «Запитання/завдання для полілогу» в цьому числі журналу на с. 12. У ній пропонуємо запитання, які ми виробили під час практичних тренінгових занять.

Структурні елементи мистецького спілкування

Конкретизуючи структурні елементи, кластер наповнюють музичними творами та творами живопису, декоративно-ужиткового, літературного, театрального мистецтва. А ще — методами та прийомами, як-от:

- * для створення образу музики в інших видах діяльності, наприклад за допомогою фарб;
- * для роботи над чистотою інтонування, правильного відтворення рухів тощо.

Загалом мистецькі спілкування умовно можна об'єднати у **три групи**:

- * *теоретичні* — мистецтвознавчі;
- * *практичні* — спрямовані на образотворення у різних видах мистецької діяльності, як-от: «Гончарна майстерня», «Дизайнерська майстерня», «Майстерня звуків», «Акторська майстерня», «Театральна майстерня» тощо;
- * *комплексні, інтегровані* — засновані на синтезі та взаємодії мистецтв.

Радимо використовувати тематичні мистецькі спілкування з традиційними видами музичної діяльності — співи, слухання музики, музично-ритмічна діяльність, гра на ДМІ та музична гра. Орієнтовні назви тем: «Пригоди гудзика», «Подорож краплинки», «Сльози осені», «Як звучить сніжок?», «Де живе музика?», «Карнавал тварин», «Феєрія підсніжників», «Солодка музика» тощо.

Особливу увагу зверніть на безпечність матеріалів, атрибутів та реквізиту для мистецької діяльності; на освітлення, одяг та взуття дітей, зовнішній вигляд — зокрема, довге волосся має бути заплетене. Дотримуйтеся рухового режиму, провітрюйте приміщення. Обов'язково стежте за охороною дитячого голосу — дотримуйтеся нотного діапазону пісні, звукового режиму гучності та використовуйте якісні записи під час слухання музики. Не рекомендуємо використовувати дорослий репертуар, адже дитині завжди ближче те, що належить її світу — світу дитячої безпосередності, невимуженості, гри й краси. 🎵

Продовження статті — у наступному числі журналу. Автор відповідь на запитання читачів, що таке артпроект, та пояснить, як його втілити.